

Лемішко О. О., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів Національного університету біоресурсів і природокористування України, м. Київ, Україна

ORCID ID: 0000-0002-6216-652X

e-mail: elena.lemishko@gmail.com

Бюджетне забезпечення відтворювальних процесів в аграрному секторі економіки України

Анотація. Проведено аналіз динаміки видатків Державного бюджету України на аграрний сектор економіки протягом 2012-2019 років. Зіставлення виявлених трендів дозволяє висунути гіпотезу, що точка біфуркації пов'язана з підписанням Україною Угоди про асоціацію з ЄС, яка зміцнила конкурентні позиції аграрного сектору у порівнянні з іншими галузями національного господарства. Доведено, що у результаті вибору Україною вектору європейської інтеграції сільське господарство стало більше привабливим для бюджетного фінансування й інвестування у категоріях абсолютних розмірів, але його питома вага у видатках Державного бюджету України залишається мізерною. Виявлено закономірності структурного розвитку джерел бюджетного фінансування аграрного сектора економіки, пов'язані з процесами бюджетної децентралізації, які позначаються на зростанні питомої ваги місцевих бюджетів у Зведеному бюджеті України. Характерними ознаками видатків Державного бюджету України на фінансування аграрного сектора України виділено: пріоритетну фінансову підтримку тваринництва, рослинництва, хмелярства, земельної реформи, наукових заходів, діяльності Аграрного фонду. Практичними рекомендаціями щодо вдосконалення державної фінансової політики відтворення капіталу в аграрному секторі економіки визначено: збільшення абсолютного обсягу і питомої ваги у загальних видатках Державного бюджету України; проведення структурних змін на користь бюджету розвитку; перехід до формування бюджету розвитку на середньостроковій основі; конкретизація видатків згідно з відомчою і програмною класифікацією на рівні державних цільових програм, що створить передумови проведення державного аудиту ефективності їх використання.

Ключові слова: бюджетне забезпечення; відтворювальні процеси; аграрний сектор; економіка.

Lemishko Olena, PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Finance, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Budget Support for Reproductive Processes in the Agrarian Sector of Ukraine's Economy

Abstract. Introduction. The urgency of budget support for reproductive processes in the agrarian sector of the Ukrainian economy is determined by its important role in ensuring the country's food security, the formation of the agrarian market, the application of measures of customs and tariff regulation.

Purpose. The purpose of the study is to determine the patterns of dynamics and structural development of indicators of budget support of reproductive processes in the agrarian sector of the Ukrainian economy.

Results. According to the results of the analysis of the dynamics of expenditures of the State Budget of Ukraine for the agrarian sector of the economy for the years 2012-2019 it has been established that it is reliably described by a parabola with branches upwards and minimum values in 2015. And the actual data for 2012-2016 are formalized by a linear killing function with a minimum value at the end of the period. Comparison of the above results allows us to put forward the hypothesis that the point of bifurcation is connected with the signing by Ukraine of the Association Agreement with the EU, which strengthened the competitive position of the agrarian sector in comparison with other sectors of the national economy. As a result, the mentioned agriculture became more attractive for budget financing and investment in categories of absolute sizes, but its share in expenditures of the State Budget of Ukraine remains negligible. The patterns of the structural development of sources of budget financing of the agrarian sector of the economy, which are connected with the processes of budget decentralization, which are reflected in the growth of the share of local budgets in the Consolidated Budget of Ukraine, are revealed. Characteristic features of the expenditures of the State Budget of Ukraine to finance the agrarian sector of Ukraine are priority financial support for livestock, plant growing, hop growing, land reform, scientific activities, and Agrarian Fund activity.

Conclusions. Recommendations for improving the state financial policy of reproduction of capital in the agrarian sector of the economy are an increase in the absolute volume and specific weight in the total expenditures of the State Budget of Ukraine; structural changes in favor of the development budget; the transition to the formation of the budget for development on a medium-term basis; specification of expenditures according to the departmental and program classification at the level of state target programs, which will create preconditions for conducting a state audit of the effectiveness of their use.

Keywords: budget support; reproductive processes; agrarian sector; economics.

JEL Classification: G28; G32; G38; Q14

Постановка проблеми. Бюджетна реформа є наріжним каменем сталого розвитку економіки України й підвищення якості бюджетної політики в умовах визначеного курсу на євроінтеграцію. Особливої актуальності набувають питання бюджетної підтримки розвитку аграрного сектора економіки у контексті його виключно важливої ролі для забезпечення продовольчої безпеки держави, формування аграрного ринку, застосування заходів митно-тарифного регулювання [1, с. 19]. Сучасна практика використання бюджетних важелів в управлінні агропромисловим комплексом не дозволяє реалізувати повною мірою економічний потенціал його зростання. Поділяємо точку зору Ю. Пасічника, що на рівні держави доцільним є не лише здійснення бюджетних видатків на розвиток економіку, а й обґрунтування принципів раціонального поєднання власних, кредитних та бюджетних ресурсів, спрямованих на стимулювання національного господарства. Обрахунок розміру видатків на економічну діяльність доцільно здійснювати з урахуванням економічної ефективності виділення коштів [2, с. 175]. У зазначених умовах зростає роль стратегічного планування бюджету, проведення ефективного фінансового контролю й аудит процесу бюджетотворення, забезпечення прозорості і гласності бюджетного процесу, орієнтованого на розвиток та відповідність європейським стандартам [3, с. 161]. Так, потребують подальшого дослідження питання стимулювання розвитку окремих галузей національної економіки засобами бюджетної підтримки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання фінансування економічних видатків бюджету знаходяться у центрі уваги багатьох учених. У статті І. Чугунова, В. Макогон досліджено роль бюджетної політики як інструменту забезпечення економічного зростання у порівнянні з країнами ЄС, розроблено рекомендації із застосування дефіциту бюджету як інструменту фінансово-економічного регулювання [4, с. 67]. Питання ефективності бюджетного процесу тісно пов'язано з проблемою удосконалення державного фінансового контролю. У статті [5] узагальнено недоліки, що притаманні державному фінансовому контролю на сучасному етапі його розвитку; визначено фактори, що впливають на стан його розвитку. та запропоновано напрями удосконалення державного фінансового контролю в контексті забезпечення фінансової безпеки держави. Косовою Т., Стеблянко І., Слободянюк Н., Дорошкевич В. [6] надано рекомендації щодо посилення податкової безпеки України в умовах європейської інтеграції. Основною ідеєю статті К. Пилипенка, М. Бакицької є порівняння критеріїв визнання доходів та витрат державного бюджету [7]. Автори акцентують увагу на тому, що надмірне використання коштів державного бюджету

негативно впливає на стан державних фінансів, а під час економічного піднесення слід підвищувати податки й знижувати урядові витрати.

Долбнева Д. наголошує на необхідності впровадження поширеного у зарубіжній практиці державного аудиту бюджетних програм (аудиту ефективності) з огляду на слабку фінансову дисципліну вітчизняних розпорядників бюджетних коштів, недоліки в організації виконання бюджетних програм і необхідність трансформації відносин у сфері використання державних ресурсів [8]. У статті Г. Возняк, А. Пелехатого [9, с. 55] розглянуто новітні методи реалізації бюджетної політики розвитку регіонів – партисипативні (від англ. participation – участь) бюджети, зокрема в частині видатків розвитку, виокремлено переваги застосування учасницької демократії, оскільки вона сприятиме посиленню прозорості бюджетного процесу та суспільного розуміння планів влади щодо управління бюджетними коштами. Дубаускас Г. акцентує увагу на необхідності грамотного управління державними фінансами, передусім бюджетною сферою, для забезпечення сталого економічного середовища [10]. Сіренко Н. М., Мікуляк К. А., Ігнатенко Ж. В. доводять, що для досягнення максимального стимулюючого ефекту розвитку аграрного сектора необхідна комплексна та ефективна взаємодія усіх складових механізму фінансового регулювання, що передбачає поєднання внутрішніх та зовнішніх джерел фінансування. У складі останніх найбільш значущими є: ресурси фінансово-кредитних установ, а також належна державна підтримка розвитку інфраструктури аграрного ринку [11].

Високо оцінюючи науковий доробок вищезазначених авторів, необхідно наголосити на недостатній увазі до галузевих особливостей фінансування видатків на економічну діяльність коштом Державного бюджету України.

Формулювання цілей дослідження. Метою дослідження є визначення закономірностей динаміки та структурного розвитку показників бюджетного забезпечення відтворювальних процесів в аграрному секторі економіки України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Динаміка видатків Державного бюджету України на сільське господарство, лісове господарство та мисливство, рибне господарство протягом 2012-2019 років описується поліноміальною функцією з високим коефіцієнтом множинної кореляції ($R^2=0,8174$) (рис. 1). Протягом 2012-2016 років мав місце низхідний тренд, якому відповідає максимальне значення 7,56 млрд грн у 2013 році, мінімальне значення – 4,37 млрд грн у 2016 році. У 2017 році відбулося суттєве зростання обсягів видатків Державного бюджету України на аграрний сектор економіки до 11,07 млрд грн (у 2,53 раза).

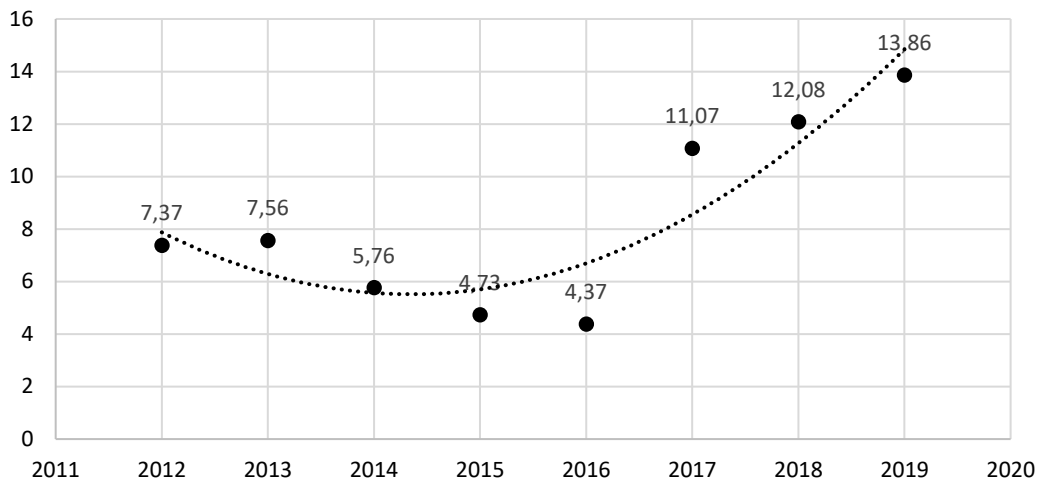

Рисунок 1 – Динаміка видатків Державного бюджету України на сільське господарство, лісове господарство та мисливство, рибне господарство, млрд грн

(фактичні дані 2012-2017 років, передбачені законом – у 2018-2019 роках)

Джерело: побудовано за даними [12-15]

Протягом 2018-2019 рр. спостерігається стійка тенденція до зростання аналізованих видатків до 13,86 млрд грн. Динаміка фактичного обсягу і рівня видатків Зведеного бюджету України на сільське господарство, лісове господарство та мисливство, рибне господарство протягом 2012-2016 рр. має схожі закономірності часових змін (максимальне значення - 7705,11 млн грн у 2013 році, мінімальне значення – 5781,76 млн грн у 2016 році). Видатки 2017 р. у 2,24 раза більше обсягів попереднього періоду (табл. 1). Протягом 2012-2014 рр. питома вага видатків

Державного бюджету України на сільське господарство, лісове господарство та мисливство, рибне господарство перевищувала 98%. Процеси децентралізації, які розпочалися у 2015 р., позначилися на зростанні ролі місцевих бюджетів у фінансуванні аграрного сектора. Мінімальна частка ресурсів державного бюджету спостерігалася у 2016 році (75,63%). Протягом 2015-2017 рр. в системі місцевих бюджетів України основне навантаження приходить на обласні бюджети, питома вага яких перевищує 89%.

Таблиця 1 Динаміка фактичного обсягу і рівня видатків бюджету України на сільське господарство, лісове господарство та мисливство, рибне господарство

Показник	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Зведений бюджет						
видатки, тис. грн.	7486339,8	7705118,6	5868382,7	6062736,8	5781759,7	12943592,3
питома вага у загальних видатках, %	1,5	1,5	1,1	0,9	0,7	1,2
Державний бюджет						
видатки, тис. грн.	7365250,3	7560678,1	5758958,3	4732860,9	4372804,2	11072352,0
питома вага у Зведеному бюджеті, %	98,38	98,13	98,14	78,06	75,63	85,54
місцеві бюджети						
видатки, тис. грн.	121089,5	144440,5	109424,4	1329876	1408955,5	1871240,3
питома вага у Зведеному бюджеті, %	1,62	1,87	1,86	21,94	24,37	14,46

Джерело: побудовано за даними [12; 13]

У табл. 2 наведено видатки Державного бюджету України на фінансування аграрного сектора у 2018-2019 роках. Протягом аналізованого періоду їх абсолютний обсяг зріс з 12075691,7 тис. грн до 13858052,5 тис. грн, або на 14,8%, а частка у загальних видатках бюджету із 1,22% до 1,25%. У складі розпорядників бюджетних коштів найбільшу питому

вагу має Апарат Міністерства аграрної політики та продовольства України, а також Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів.

Таблиця 2 Видатки Державного бюджету України на фінансування аграрного сектора України у 2018-2019 роках

Код програмної КВКДБ	Код функціональної КВКДБ	Найменування згідно з відомчою і програмною КВКДБ	Рік	Загальний фонд			Спеціальний фонд			Разом
				Всього	видатки споживання	видатки розвитку	Всього	видатки споживання	видатки розвитку	
2800000		Міністерство аграрної політики та продовольства України	2018	10689798,8	5951377,1	4738421,7	1385892,9	1172571,5	213321,4	12075691,7
			2019	12127356,6	6068147,7	6059208,9	1730695,9	1224143,9	506552,0	13858052,5
2801000		Апарат Міністерства аграрної політики та продовольства України	2018	4579570,9	267935,8	4311635,1	163771,9	90103,0	73668,9	4743342,8
			2019	6077389,7	278007,4	5799382,3	181362,0	90879,4	90482,6	6258751,7
2801030	0421	Фінансова підтримка заходів в АПК шляхом здешевлення кредитів	2018	66000,0		66000,0				66000,0
			2019	127160,0		127160,0				127160,0
2801050	0482	Дослідження, прикладні науки та науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням у сфері розвитку АПК	2018	77561,0		77561,0	55083,9		55083,9	132644,9
			2019	77561,0		77561,0	65448,0		65448,0	143009,0
2801130	0950	Підвищення кваліфікації фахівців АПК	2018	12106,1	12106,1		9488,0	9233,0	255,0	21594,1
			2019	13162,0	13162,0		10856,6	10493,0	363,6	24018,6
2801180	0421	Фінансова підтримка заходів в АПК	2018				5000,0		5000,0	5000,0
			2019				5000,0		5000,0	5000,0
2801230	0421	Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств	2018	150000,0		150000,0				150000,0
			2019	800000,0		800000,0				800000,0
2801250	0421	Витрати Аграрного фонду пов'язані з комплексом заходів із зберігання, перевезення, переробки та експортом об'єктів державного цінового регулювання державного інтервенційного фонду	2018				52200,0	52200,0		52200,0
			2019				53000,0	53000,0		53000,0
2801310	0421	Організація і регулювання діяльності установ в системі АПК та забезпечення діяльності Аграрного фонду	2018	86409,0	86409,0		42000,0	28670,0	13330,0	128409,0
			2019	94746,8	94746,8		47000,0	27329,0	19671,0	141746,8
2801350	0421	Державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними	2018	300000,0		300000,0				300000,0
			2019	400000,0		400000,0				400000,0
2801540	0421	Державна підтримка тваринництва, зберігання та переробки сільськогосподарської продукції, аквакультури (рибництва)	2018	3021000,0		3021000,0				3021000,0
			2019	3500000,0		3500000,0				3500000,0
2801580	0421	Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників	2018	695000,0		695000,0				695000,0
			2019	881790,0		881790,0				881790,0
2803000		Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру	2018	1902209,5	1507861,5	394348,0	103,2	103,2		1902312,7
			2019	1705246,7	1473482,4	231764,3	103,2	103,2		1705349,9
2803020	0421	Проведення земельної реформи	2018	452800,0	68486,3	384313,7				452800,0
			2019	243330,0	26600,0	216730,0				243330,0
2804000		Державне агентство рибного господарства України	2018	403919,7	392289,0	11630,7	70,0	70,0		403989,7
			2019	419174,1	411043,4	8130,7	70,0	70,0		419244,1
2805000		Державне агентство лісових ресурсів України	2018	274101,7	256528,8	17572,9	30807,1	18649,9	12157,2	304908,8
			2019	286981,6	271050,0	15931,6	327699,2	27068,7	300630,5	614680,8
2809000		Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів	2018	3529997,0	3526762,0	3235,0	1191140,7	1063645,4	127495,3	4721137,7
			2019	3638564,5	3634564,5	4000,0	1221461,5	1106022,6	115438,9	4860026,0

Джерело: побудовано за даними [14; 15]

Значно менша питома вага у 2018-2019 роках приходиться на Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру –15,75% і 12,31% відповідно, Державне агентство рибного господарства України – 3,35% і 3,03%, Державне агентство лісових ресурсів України – 2,52% і 4,44%.

Протягом аналізованого періоду основним джерелом фінансування Міністерства аграрної політики та продовольства України є загальний фонд (питома вага перевищує 87%), Апарата Міністерства аграрної політики та продовольства України (понад 97%). Частка загального фонду у фінансуванні Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру та Державного агентства рибного господарства України є майже 100-відсотковою. Найбільшу питому вагу має спеціальний фонд у формуванні фінансових ресурсів Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (понад 25%), а також Державного агентства лісових ресурсів України, яка у 2019 р. зросла до 53,31% проти 10,10% у 2018 році.

Більша частина бюджетних ресурсів у системі Міністерства аграрної політики та продовольства України спрямовується на споживання (по загальному фонду – скорочення протягом 2018-2019 рр. із 55,67% до 50,04%, по спеціальному – зменшення з 84,61% до 70,73%). Позитивно слід визнати превалювання видатків розвитку по загальному фонду Апарата Міністерства аграрної політики та продовольства України – понад 94%, а також значну частку по спеціальному фонду – майже 50% на кінець аналізованого періоду. 100-відсотково із бюджету розвитку загального фонду Державного бюджету України фінансуються такі заходи в АПК: здешевлення кредитів (66000,0 тис. грн у 2018 р., 127160,0 тис. грн у 2019 р.); підтримка розвитку фермерських господарств (150,0 млн грн у 2018 р., 800,0 млн грн у 2019 р.); підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними (300,0 млн грн у 2018 р., 400,0 млн грн у 2019 р.); підтримка тваринництва, зберігання та переробки сільськогосподарської продукції, аквакультури (рибництва) (3021,0 млн грн у 2018 р., 3500,0 млн грн у 2019 р.); підтримка сільгосптоваровиробників (695,0 млн грн у 2018 р., 881,79 млн грн у 2019 році). Дослідження, прикладні наукові та науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням, підготовка наукових кадрів, наукові розробки у сфері стандартизації та сертифікації на 100% фінансуються із бюджету розвитку: загальний фонд (77561,0 тис. грн), спеціальний фонд – (55083,9 тис. грн у 2018 р., 65448,0 тис. грн у 2019 р.). Фінансова підтримка заходів в АПК здійснюється виключно за рахунок видатків розвитку спеціального фонду (5,0 млн грн). Із бюджету споживання спеціального фонду у повному обсязі фінансуються витрати Аграрного фонду, пов'язані з

комплексом заходів із зберігання, перевезення, переробки та експортом об'єктів державного цінного регулювання державного інтервенційного фонду (52,2 млн грн у 2018 р., 53,0 млн грн у 2019 році). Загальна фінансова підтримка організації і регулювання діяльності установ в системі АПК та забезпечення діяльності Аграрного фонду зросла у 2019 році до 141746,8 тис. грн проти 128409,0 тис. грн у 2018 році. Проведення земельної реформи у повному обсязі фінансується за рахунок загального фонду переважно із бюджету розвитку (на 85-89%) – 452,8 млн грн у 2018 р., 243,33 млн грн у 2019 році.

Висновки. За результатами аналізу динаміки видатків Державного бюджету України на аграрний сектор економіки протягом 2012-2019 рр. встановлено, що вона правдиво описується параболою з гілками догори й мінімальним значенням у 2015 році. Фактичні дані 2012-2016 рр. формалізуються лінійною убиваючою функцією з мінімальним значенням наприкінці періоду. Зіставлення наведених результатів дозволяє висунути гіпотезу, що точка біфуркації пов'язана з підписанням Україною Угоди про асоціацію з ЄС, яка зміцнила конкурентні позиції аграрного сектора у порівнянні з іншими галузями національного господарства. У результаті зазначеного сільське господарство стало більше привабливим для бюджетного фінансування і інвестування у категоріях абсолютних розмірів, але його питома вага у видатках Державного бюджету України залишається мізерною.

1. Виявлено закономірності структурного розвитку джерел бюджетного фінансування аграрного сектора економіки, пов'язані з процесами бюджетної децентралізації, які розпочалися у 2015 р., і позначаються на зростанні питомої ваги місцевих бюджетів у Зведеному бюджеті України.

2. Характерними ознаками видатків Державного бюджету України на фінансування аграрного сектора України є: пріоритетна фінансова підтримка тваринництва, рослинництва, хмелярства, земельної реформи, наукових заходів, діяльності Аграрного фонду.

3. Практичними рекомендаціями щодо вдосконалення державної фінансової політики відтворення капіталу в аграрному секторі економіки є: збільшення абсолютного обсягу і питомої ваги у загальних видатках Державного бюджету України; проведення структурних змін на користь бюджету розвитку; перехід до формування бюджету розвитку на середньостроковій основі; конкретизація видатків згідно з відомчою і програмною класифікацією на рівні державних цільових програм, що створить передумови проведення державного аудиту ефективності їх використання.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку полягають у розробці лізингових механізмів відтворення капіталу в аграрному секторі економіки за участю держави.

Література:

1. Кваша С. М. Методологічний базис прийняття суспільних рішень в аграрній політиці. *Економіка АПК*. 2013. № 8. С. 12-21.
1. Пасічник Ю. В. Бюджетні важелі управління національним господарством. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка*. 2016. Вип. 1(2). С. 176-179.
2. Пасічник Ю. В. Проблеми ефективного управління державним бюджетом в умовах глобалізації. *Економічний нобелівський вісник*. 2016. № 1. С. 156-163.
3. Chugunov, I., & Makogon, V. Budget policy under economic transformation. *Economic Annals-XXI*. 2016. Vol. 158(3-4(2)). pp. 66-69. DOI: <http://dx.doi.org/10.21003/ea.V158-15>.
4. Meiss, K.-M., Naumik-Gladka, K., Krivtsova, T., & Liadova, Yu. Improvement of public financial control in the context of ensuring financial security of the state. *Economic Annals-XXI* (2017), 168(11-12), 63-68. DOI: <https://doi.org/10.21003/ea.V168-13>.
5. Kosova T., Steblianko I., Slobodyanyuk N., Doroshkevych V. Tax security of national economic systems in globalization conditions, *Journal of Security and Sustainability*. 2019. Iss. 8(3). С. 493-505. DOI: [https://doi.org/10.9770/jssi.2019.8.3\(16\)](https://doi.org/10.9770/jssi.2019.8.3(16)).
6. Пилипенко К. А., Баклицька М. Р. Особливості виконання доходів і видатків Державного бюджету через органи Державної казначейської служби України. *Modern Economics*, №9 (2018), 73-78. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V9\(2018\)-09](https://doi.org/10.31521/modecon.V9(2018)-09).
7. Долбнева Д. В. Сучасний стан проведення державного аудиту бюджетних програм Державною аудиторською службою України. *Modern Economics*, №10 (2018), 43-48. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V10\(2018\)-07](https://doi.org/10.31521/modecon.V10(2018)-07).
8. Voznyak, H., & Pelekhatty, A. Participatory budgeting as a tool for the implementation of the fiscal policy of regional development of Ukraine. *Economic Annals-XXI* (2017), 167(9-10), 53-56. DOI: <https://doi.org/10.21003/ea.V167-11>.
9. Dubauskas, G. 2016. The management of public finance literacy for sustainable economic environment, *Journal of Security and Sustainability Issues*, 5(3): 403-409. DOI: [https://doi.org/10.9770/jssi.2016.5.3\(8\)](https://doi.org/10.9770/jssi.2016.5.3(8)).
10. Сіренко Н. М., Мікуляк К. А., Ігнатенко Ж. В. Фінансові механізми розвитку аграрного сектора у ринковому середовищі. *Modern Economics*, №12 (2018), 185-190. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V12\(2018\)-28](https://doi.org/10.31521/modecon.V12(2018)-28).
11. Бюджет України – 2014. Статистичний збірник. К. : Міністерство фінансів України, 2015. URL: <https://www.minfin.gov.ua/news/view/statystychnyi-zbirnyk-ministerstva-finansivukrainy-biudzheta-2014?category=bjudzheta&subcategory=budget-2014>.
12. Бюджет України – 2017. Статистичний збірник. К. : Міністерство фінансів України, 2018. URL: [https://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/Budget%20of%20Ukraine%202017%20\(publish\).pdf](https://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/Budget%20of%20Ukraine%202017%20(publish).pdf).
13. Про Державний бюджет України на 2018 рік : Закон України від 07.12.2017 № 2246-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2246-19>.
14. Про Державний бюджет України на 2019 рік : Закон України від 23.11.2018 № 2629-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2629-19>.

References:

1. Kvasha, S. M. (2013). Methodological basis for making public decisions in agrarian policy. *Ekonomika APK*, 8, 12-21 [in Ukr.].
2. Pasichnyk, Ju. V. (2016). Budgetary levers of national economy management. *Naukovyj visnyk Uzhgorod's'kogo universytetu. Serija : Ekonomika*, 1(2), 176-179 [in Ukr.].
3. Pasichnyk, Ju. V. (2016). Problems of effective management of the state budget in the conditions of globalization. *Ekonomichnyj nobelivs'kyj visnyk*, 1, 156–163 [in Ukr.].
4. Chugunov, I., & Makogon, V. (2016). Budget policy under economic transformation. *Economic Annals-XXI*, 158(3-4(2)), 66-69. DOI: <http://dx.doi.org/10.21003/ea.V158-15>.
5. Meiss, K.-M., Naumik-Gladka, K., Krivtsova, T., & Liadova, Yu. (2017). Improvement of public financial control in the context of ensuring financial security of the state. *Economic Annals-XXI*, 168(11-12), 63-68. DOI: <https://doi.org/10.21003/ea.V168-13>.
6. Kosova, T.; Steblianko, I.; Slobodyanyuk, N.; Doroshkevych, V. (2019). Tax security of national economic systems in globalization conditions, *Journal of Security and Sustainability Issues* 8(3): 493-505. DOI: [https://doi.org/10.9770/jssi.2019.8.3\(16\)](https://doi.org/10.9770/jssi.2019.8.3(16)).
7. Pylypenko, K. A., Baklyc'ka, M. R. (2018). Features of execution of incomes and expenditures of the State Budget through bodies of the State Treasury Service of Ukraine. *Modern Economics*, 9, 73-78. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V9\(2018\)-09](https://doi.org/10.31521/modecon.V9(2018)-09) [in Ukr.].
8. Dolbnjeva, D. V. (2018). The current state of the state audit of budget programs by the State Audit Office of Ukraine. *Modern Economics*, 10, 43-48. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V10\(2018\)-07](https://doi.org/10.31521/modecon.V10(2018)-07) [in Ukr.].
9. Voznyak, H., & Pelekhatty, A. (2017). Participatory budgeting as a tool for the implementation of the fiscal policy of regional development of Ukraine. *Economic Annals-XXI*, 167(9-10), 53-56. DOI: <https://doi.org/10.21003/ea.V167-11>.
10. Dubauskas, G. (2016). The management of public finance literacy for sustainable economic environment, *Journal of Security and Sustainability Issues* 5(3): 403-409. DOI: [https://doi.org/10.9770/jssi.2016.5.3\(8\)](https://doi.org/10.9770/jssi.2016.5.3(8)).
11. Sirenko, N. M., Mikuljak, K. A., & Ignatenko, Zh. V. (2018). Financial mechanisms of agrarian sector development in the market environment. *Modern Economics*, 12, 185-190. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V12\(2018\)-28](https://doi.org/10.31521/modecon.V12(2018)-28) [in Ukr.].
12. Ministry of Finance of Ukraine (2015). Budget of Ukraine - 2014. Statistical Publication. Retrieved from: <https://www.minfin.gov.ua/news/view/statystychnyi-zbirnyk-ministerstva-finansivukrainy-biudzheta-2014?category=bjudzheta&subcategory=budget-2014> [in Ukr.].
13. Ministry of Finance of Ukraine (2018). Budget of Ukraine - 2017. Statistical Publication. Retrieved from: [https://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/Budget%20of%20Ukraine%202017%20\(publish\).pdf](https://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/Budget%20of%20Ukraine%202017%20(publish).pdf) [in Ukr.].
14. Verkhovna Rada of Ukraine (2017). About the state budget of Ukraine for 2018 (Act No. 2246-VIII, December 7). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2246-19> [in Ukr.].
15. Verkhovna Rada of Ukraine (2018). About the state budget of Ukraine for 2019 (Act No. 2629-VIII, November 23). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2629-19> [in Ukr.].

